

Плин

КУПИТИ

Про книгу

Ця збірка вибраних віршів, оповідок, сентенцій відображає чи не повний спектр людського буття. Може, когось вони обнадіють, утішать, укріплять, бо ми й насправді — подібні. Ця збірка вибраних віршів, оповідок, сентенцій відображає чи не повний спектр людського буття.

Ірина
ДЕМ'ЯНОВА

Плин

- Поезія
- Проза
- Сентенції

Тернопільська
обласна
організація

Ірина Дем'янова

ПЛИН

Поезія • Проза • сентенції

Ця збірка вибраних віршів, оповідок, сентенцій відображає чи не повний спектр людського буття. Може, когось вони обнадіють, утішать, укріплять, бо ми й насправді — подібні.

*Видано за фінансової підтримки Тернопільської міської ради,
Тернопільської обласної адміністрації та Тернопільської обласної ради*

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена

в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.

ISBN 978-966-10-7405-6

Замість передмови

Моє родинне село Нова Брикуля — невелика мальовнича оаза посеред безмежних піль Панталиського степу. Була колись тут річка, претензійно названа Рікою; було два ставки, обсажені вербами; були й дитсадок, і школа, й розкішний клуб на дві великі зали, з кімнатами для оркестрового та театрального гуртків...

Нині нема нічого. Навіть бібліотеки, ФАПу, крамниці... Руїни глипають проваллями вікон. Уже не Ріка, потічок ледве жебонить річищем... Уже лише в кожній четвертій-п'ятій (колись багатолюдній) хаті доживає самотня бабця, та ближче до гостинця є кілька обійсть, де господарюють сім'ями.

Вуличка Кут, іще звана Мадярщиною, вже давно безлюдна. Тут, у хаті діда Петра Заверухи, я народилася, а дошкільням зростала в іншій, збудованій батьками. На жаль, уже дерезою, терном і буйним розмаєм здичавілих вишень заросли ці всиротілі напіврозвалені будинки.

Чи мене аж дуже те дотикає? Та ні... Просто тут — початок. Іще дитиною, ще живучи в Брикулі, відчувала свою окремішність, інакшість. Дорослі не могли вгамувати моєї спраги пізнання світу, діти вабили і... відлякували. Не любила галасу, вуличних ігрищ. Чуженіла в тому шарварку. Годинами, як не було нагальної роботи, бродила степом. Там, бо ніхто не чув, щось наспівувала чи й натхненно декламувала-вигукувала собі на втіху (бо ж до складу!), а брикульським полям на подив.

Згодом була Струсівська школа-інтернат.

Надумане записувала в окремі зошити десь від п'ятого класу. Нікому цим не хвалилася. Славна була тим, що завиграшки вдавались мені твори на задану тему, їх зачитували навіть старшакам. Не знаючи, як записати свою п'єсу, щоб однокласники завчили, розписувала ролі на окремих аркушах; виходили довгецькі склеєні доріжки, кожному персонажу персональний рулон. Але, на диво! — ми блискуче зіграли її до шевченківських днів, бо вистава була про поета. Звісно, автора не оголошували!

Ще дев'ятикласницею написала почасти біографічну повість «Злюка» та й перед літніми канікулами закопала її під кущем шипшини за графським палацом (спальним корпусом для молодших). А останнього серпневого надвечір'я тяжко сплакалася, бо там, де росла шипшина, зяяла вирва, мабуть, лагодили якісь комунікації...

Найперша публікація — добірка віршів у газеті «Ровесник» під рубрикою «Нове ім'я». Був то, здається, 1983 рік, і показав ті вірші Борисові Демківу мій чоловік тайкома від мене...

Ні та, ні жодна інша тогочасна публікації не тішили, в кожній були якісь прикрі редакторські огріхи. Тож усі свої книжки редагую сама.

Відколи навчилася — читаю, читаю, читаю!

Книги сформували і світогляд, і характер. Учителів у літературі не мала. Писала періодами, були й десятилітні перерви...

Вважаю, те, що заповідано мені, обов'язково виповім. І не конче то мусять бути томи. Нині майже неможливо зацікавити видавця збіркою поезій, тож тішуся можливістю, окрім дециці малої прози, опублікувати в основному вірші.

З них усе почалося. Маю надію, що римуватиму й надалі.

Не спрощую себе і не підношу.

Життя — як слово, слово — як життя...

Таке моє, таке мені хороше —

не хрест, не меч, а бажане дитя!

Ірина Дем'янова

Поезії різних літ

Аж затинаюся, як мовлю: Україна,
як зойк, те слово у мені ячить.
Бо й рими: од раїни до руїни...
І вишиття, і батьківська хатина,
і серденьтко в ягоді калини,
й брикульської говірки колорит,
а над усім немертна пісня лине —
код аріїв із тьми тисячоліть.
...А може, твоє ймення, Україно,
як у полях заблукана дитина,
і над безмежжям поклик журавлиний,
що в ній, мов жаль за мамою, щемить.

Обступіте мене, камени,
дайте хисту і барв, і слів!
Знаю світ, про котрий до мене
так ніхто і не оповів.
І, можливо, то мудра воля,
вищий замисел Божий в тім,
аби так химерила доля,
саме ті стелила путі:
на яких — спориші та груддя,
крізь які — яруги й горби,
і місток із юрби в безлюддя...
Тільки *що* буття без юрби?..
Може, й доста доріг, одначе,
дяка долі, — торую шлях,
і ведуть мене серце зряче

та душа, не сповита в страх.

...Обступіте мене, камени!

Цілувала б своїй долі руки,
та гірка поденщина за гріш...
Крізь такі терновища розлуки
пробивається до мене вірш!

Як він в'язне словенятком кожним
в місиві понять, подій і дат...
в юрмищі... Рятуй мене, мій Боже,
зоддалік і здрайця, наче брат...

Блудний син чийсь в дорозі додому.
Ти — ще біля мами,
ще тобі манівці — то спокуса:
і хочеться, й колеться...
І надсаджую горло, горнуся
до тебе, мов горлиця,
та нічим не зарадити тому,
що стало між нами.
Той шкляний замурівок розбити б,
та ти не зі мною,
ти потойбік. І що тобі вітер?! —
хмелієш од вольниці...
Ой не квапся, те встигнеш зробити,
що тяжко відмолиться...
Не закрию од протягів світу,
хоч би стала горою...
Я б соломки тобі підстелила,
але краще не падай!
Ти порадься зі мною, повір мені,
я ще все пам'ятаю...
Так свавільно листочки обірвані
вітер долу жбурляє!
Сину мій, я б голівоньку змила...
Я завжди тобі рада.

Пізня осінь, передзим'я,
вітер скулився, як пес,
цідить висхле сонце-вим'я
біле світло із небес,
і вагітні сизі хмари
спочивають на дахах,
і злились в скорботній парі
сіра гілка й чорний птах.
Жухле листя мерзне, скніє
так впокорено, мов спить.
У мені незримо зріє
пуповини зрима нить.

Совиний погук, наче плач вістунки,
що їй приречено страхати сонну павідь,
аб ніч не вколисала нас, мов нявка,
водночас і прекрасна, і жахна́...

О, те пугукання, той острах стонкий,
аж до дитинного, що таїною манить.
Оте прозріння вглиб... У горлі давко:
— Що, крім плачу, Кассандро? Що по нас?..

Вселенська темінь облягає тоскно.
Лиш скрик опівнічний, що, наче здогад, ранить —
вже лодії пливуть совиним зойком...
Ущільнюється, щулить крила Час.
— Що, крім плачу, Кассандро, що по нас?..

І з якої б, прокинувшись, встати ноги,
щоби день плив, як човник зі срібним весельцем?
Хай я, наче Телесик, вколисаним серцем
голос матері вчую у кличі Яги —
все ж повірю: візьме гусенятко на крильце,
й не повірю, що в мене є десь вороги,
й не зійдусь (як годилося б) з ними у герці,
бо марнота усе. Лиш той день дорогий,
що пливтиме, як човник зі срібним весельцем.

...Моя казко жадана, ти — перстень на денці,
а допити весь келих не маю снаги...

Український мотив

Ой нема на те ради,
нема на те, людоньки, ради —
ледь розвидниться обрій над Краєм —
стемнить його зрада!
Всяк уклінно підносить
коштовні клейноди мосьпану,
бо доп'явся старшинства
й кортить йому зватись гетьманом.

І вже кониченьки руду росу п'ють,
і вже козаченьки та брат брата б'ють.

Ой, нема на те ради,
нема на те, людоньки, ради —.
так ніхто тую Матір стражденну,
як син, не окраде,
так розчулено зніме із неї
останню свитину.
Заквітчає, заплаче й покине
вмирати під тином.

І вже щирі слізоньки тії сини ллють,
і вже яничарами та брат брата звуть.

Ой, нема на те ради,
нема на те, людоньки, ради —
то не родить, то повінь, то посуха,
то виб'є градом...
Той жирує, той плаче, немудрий,
нехитрий надбати!
Тут не важить про честь,
бо шанований той, хто багатий.

І знов кониченьки руду росу п'ють,
і знов козаченьки брат на брата йдуть!

...І нема на те ради...

Замість оберега

Лесі Романчук

Не відлюби, не відлюби, не відлюби
той жаль ожиновий, той жар осінній,
той незбагнений чар її уміння
сміятися крізь плач, ті очі сині —
не відлюби, не відлюби, не відлюби.

О не порань, о не порань, о не порань,
коли гортанно голосом огорне,
коли жадливий спазм судомить горло...
А не твоя! В очу сліпучо-чорне,
та не порань, та не порань, та не порань!

Те тіло світиться перлинно-ніжно
у прорізах одерж, вуста-молитва...
Та стережись, бо із такого литва
те титло царствене! Нещадне світло
іронії, що променем прониже.

О не порань, душа, мов лань, мов рання рань, —
струною, висповідом і вишептом:

— *Мене!*

*За те, що єсмь, що чаша не мине
нікого. Вас люблю... Любіть мене! —*

...Та жінка, мов свіча, і зала, й кім, і грань...

Не відлюби, не відлюби, не відлюби,
візьми в долоні, в серце, в пам'ять плинний
той голос. Поцілуй його, хай лине
вслід за останнім журавлиним клином —
не відлюби, не відлюби, не відлюби...

Нам:

(Олександрові Марченку, Іванові Потію, Володимирові Якимчуку,
собі)

Недарма нам повелося
В спільному гурті.
Ми — серпневого колосся
Зерна золоті.

І нічого нам із неба,
Ну хіба що — дощ...
І не чинимо ми треби
На гамірнях площ...

Відійде хтось, тихо зронять:
«Вік свій одробив!...»,
Бо у кожного долоня,
Як літопис жнив.

І до кожного приходять
Досвітком слова:
І Сашкові, і Володі,
І тобі, Іва...

А як сядем при багатті
Під гітарний дзвін,
Підійде четвертим братом
Ясноликий Він.

Словом явиться, бо Слову
Тісно в гамірні.
Може, світ когось і ловить,
А поетів — ні!

Асоціативне

І чай у горнятку, і дощ за вікном...
чи сніг... це не має значення...
Ти є, серденьтко? Ти в сні...
 чи над сном?
Це розстань у нас... чи побачення?..
Ми вдвох у вагоні чи тут я сама?..
Чому ж у вагоні?.. В машині...
Листок, як метелик, на шибці...
 Зима...
І вірш... в кришталевій крижині...
Та ні, у горнятку, де прискає сміх...
І що мені, врешті, той дощ...
 а чи сніг!

Ярославіві Сачку

Присмагліють гриби, і сигла
Злотним шерехом обізвесь...
Не прикличе...
Вам кров остигла...
Та душа стала світлом днесь!

У Лавóчному — сніг пречистий,
А в Тернополі сплакавсь весь...
У безсоння, у ніч імлисту
Зблиснить зіркою з піднебесь!

І не лагідним голубойком,
І не тисом, що не зігнесь, —
Ярим словом, справдешній бойку,
Об'явіться колись і десь!

Оті гуси, що пасла,
 не брали мене на крилята...
І глибокий мій жаль
 був глибкішим
 брикульських криниць.
Я не знаю,
 котра ще дитина
 так хтіла до тата!
Не на цвинтар ішла,
 сповідалась тобі
 горілиць.
Бо так певна була,
 що ти тужиш за мною
 на небі.
Тобі зимно й самотньо,
 а Ілю не любить ніхто...
Татку, татоньку мій,
 вже ніхто й не любив
 після тебе!
Лиш би так не разили душі,
лиш би так не разили — і то...
Щоб пізнати тебе —
 я збирала усе
 по крихтині,
бо ж нічого ніде,
 крім кількох фотографій, нема.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ